Пише: Дејан Миљковић
уторак, 06 август 2013 22:01

Рецимо да сутра добијем понуду да као странац преузмем министарство финансија неке европске земље која има висок дефицит буџета и јавни дуг. Шта бих урадио? Прво, ја не познајем економски и друштвени систем те земље што ме наравно ограничава да размишљам о неким софистицираним решењима. Друго, баш ме нешто и брига за финесе кад имам довољно економског знања (математичког типа) да предложим излизане „непопуларне мере“ које ће медији у тој земљи уз нешто политичког маркетинга прогласити за генијалне и храбре потезе - а то значи смањићу плате и пензије. Е, тако ће бити и код нас, из суве дреновине не само да ћемо покушати, него ћемо и цедити воду. Ето нама новог финансијског експерта, нашег новог Марка Краљевића...

Дакле, следи смањење плата и пензија. И шта ће бити реалне последице? Рекао сам ра
није
, и рећи ћу опет: бољи математички
приказ
(а не тачна слика стања) бројева у буџету, пензионери ће живети још горе, плате ће бити још мање, што ће довести и до даљег смањења агрегатне тражње па ће трпети и
остатак
економије који је и иначе у агонији. С друге стране српски
домаћи-а-страни
медији ће бити пуни хвалоспева о будућем
страном-а-домаћем
спасиоцу, „финансијском Марку Краљевићу“ који се ето „одважио“ да примени „непопуларне мере“; економски аналитичари и политичари ће се такмичити у причама и обећањима о стварању пословног амбијента, привлачењу инвестиција (
бла, бла, трућ
!), са запада ће нам аплаудирати, а стандард грађана ће падати, и падати, и падати... Лоша бесконачност или дежа ви, одлучите сами.

А могло би боље

Ево неколико идеја тек да се покаже да, ако се хоће и сме, може да буде другачије.

1. Србији је потребно да напокон добије министра финансија, али не у контексту

политичких и медијских нагађања око избора истог (будућег Марка Краљевића), већ министра финансија који ће променити систем. Наиме, до сада је министар финансија био, да тако кажемо, дилер за карташким столом. Као што дилер подели карте, тако и министар подели новац при изради буџета и више се ништа не пита о истом, нити га ко пита. Министри тада „играју“ са тим новцем и ако имају „лоше карте“ (мало новца) жале се на министра финансија како буџетом није додељено довољно пара за све њихове пројекте, узгред буди речено које грађани ретко виде а још ређе осете као благодет!

То би морало да се промени на следећи начин: министарствима у оквиру њихових позиција оставити средства која су неопходна за плате и функционисање министарства. Сва остала средства се држе на позицијама у оквиру министарства финансија. У том случају када министарство жели да потроши одређена средства са резервисаних позиција, онда то мора и да образложи министру финансија. Тако и министар финансија напокон постаје одговоран за трошење пара грађана Србије.

2. Пореском реформом до повећања плата и запослености у приватном сектору. На који начин? Једноставно: омогућити смањење пореза и доприноса на плате ако послодавац повећа плате радницима. Значи, условно смањење пореза и доприноса, а услов је повећање плата. Наравно, ово решење је добровољног карактера за све у приватном сектору који могу изабрати пословање по старом систему. За оне који желе нов систем битно је да фонд плата у новом систему бележи раст на месечном нивоу (било запошљавањем нових радника, било растом зарада). За то повећање плата послодавац добија умањење пореза на зараде и доприноса у нивоу који ће бити идентичан или мањи од нивоа пре раста фонда плата. Значи повећање плата неће се одразити на повећање обавеза према држави. Такође, да би стимулисали послодавца на крају године му треба омогућити да оствари умањење пореза на добит са 15% на рецимо 10% или мање. За оне који се одлуче за ове повољности, ако желе да и у следећој години остваре слична умањења, онда могу да рачунају са нижим доприносима и порезом на зараде. На тај начин се повећава број запослених и стандард.

Који су ефекти ових мера за буџет? Ефекти су свакако позитивни јер су порези и доприноси задржани на скоро истом нивоу али ће индиректни порези бележити раст, превасходно раст ПДВ-а. Које су користи за раднике? Прво, ПОВЕЋАЊЕ ПЛАТА (мало ли је!). Друго, повећање запослености. Наиме, фонд плата можете повећати или повећањем плата или повећањем броја запослених. Треће, стимулише се смањење сиве економије и рад на црно. Четврто, повећава се потрошња и агрегатна тражња. Пето, позитиван аспект са становишта покретљивости радне снаге на тржишту рада, јер ће се тражити посао код оних послодаваца који примењују предложено решење. Шесто, током времена можемо очекивати смањење запослених у државној администрацији и јавном сектору јер тамо плате неће бележити раст као у приватном сектору. Државни сектор не може да примењује представљено решење јер неће имати могућност да повећава фонд плата у складу са предложеним решењем. Седмо, промена у структури пореских прихода у смислу повећања индиректних и смањења директних пореских прихода.

3. Што се тиче запослених у државној администрацији, ево идеје како и тамо може доћи до повећања плата и до тако потребне департизације на руководећим местима. Рецимо, донети уредбу да ако руководећи кадар у току године не успе да смањи трошкове пословања у складу са прецизно дефинисаним критеријумима, реално посматрано за 10% или 20% (није битан број, већ сама идеја) онда не може доћи до повећања плата запослених у том министарству, дирекцији, агенцији, јавном предузећу. Ако пак то не остваре у току године, онда руководећем кадру треба смањити плате за рецимо 40%. Ако се током друге године деси иста ситуација, онда треба увести додатно смањење плата руководећем кадру. (Тада ако сами не оду, лако их је сменити због неспособности). Наравно, смањење трошкова не односи се на плате запослених или произвољно отпуштање чиновника, нити смањење трошкова сме да угрози нормално остваривање пружања јавних услуга за становништво. Успешно руководство обезбедиће на тај начин својим запосленима раст плата уз смањење непотребних трошкова. Ово би требало да важи и за министре, што значи да би након полугодишњег ребаланса могло да уследи смањење дефицита за око 10% ако прави људи буду седели у министарским врућим фотељама.

Пише: Дејан Миљковић
уторак, 06 август 2013 22:01

Како спречити масовни "лични" банкрот

На крају, као неко ко је својевремено упозоравао на трошкове и ризике кредитне експанзије у Србији, имам моралну обавезу да предложим привремено решење за све оне злосрећнике који су купили стан на кредит, а имају проблем са отплатом кредита услед лоше економске ситуације и којима прети лични банкрот и губитак хипотека. Шта урадити како би се избегао најлошији сценарио? Оно што би могло да се уради како би се ублажио тренутни проблем јесте промена Закона о хипотеци, и промене у пореској политици (Министарство финансија)

1. Промене у Закону о хипотеци у члану 35 и 36 су неопходне како би се донела уредба којом би се омогућило лакше решавање проблема сервисирања дуга и за банке и за дужнике.

Неопходно је изменити два члана Закона о ХИПОТЕЦИ: члан 35 - Аукцијска продаја и члан 36 – Продаја непосредном погодбом. У члану 35, у ставу 5 број 75 (%) мења се бројем 80 (%) и бришу се ставови 6 и 7 који говоре да продаја може бити и испод 75% процењене вредности. Члан 8 постаје члан 6.

На основу овога у уредби би требало напоменути да може бити неограничен број аукција, али ниједна се не може реализовати испод 80% тржишне вредности.

У члану 36 – Продаја непосредном погодбом Закона о хипотеци, у првом ставу треба прецизно дефинисати да поверилац може у своје име продати непокретност непосредном погодбом по цени која не може бити мања од 80% тржишне. Такође, уредбом је потребно прецизно дефинисати

• неизмирење дуга о доспелости када се шаље опомена дужнику

• потраживање на дан продаје хипотеке

А шта чинити са банком (повериоцем), т.ј. шта ако банка не може да прода хипотеку по цени од 80% тржишне цене?

2. Промене у пореској политици везано за проблем са хипотекарним зајмовима

Ако банка не може при горе поменутим условима да реализује хипотеку, онда би требало омогућити банци да за износ потраживања на дан продаје хипотеке (а хипотетички то би било сваки 31.12.) умањи своју добит пре опорезивања. Ово решење има двоструке користи. Прво, банка не губи темпо у остваривању својих основних прихода. Пример – рецимо имате кредит (валутна клаузула) од 70.000 евра и месечна рата сервисирања обавеза по кредиту се креће око 450 евра за каматну стопу између 5% и 6%. Дужник годишње банци плаћа око 5400 евра. Порез на добит износи 15%, и ако је потраживање на дан продаје (у овом случају 31.12.) око 75000 евра (главница + камате + пенали + затезна камата + трошкови продаје – исплаћене обавезе) онда се банци умањује порез на добит за 11250 евра! У овом случају банка не мора да жури и продаје непокретност испод тржишне вредности јер у суштини она остварује већи приход за преко 5000 евра! (Чак се може и смањити потенцијални добитак банке.) Која је друга корист? На тај начин дужник може да добије време, у суштини уредбом државе добија грејс период, да поново нађе посао и постане кредитно способан да сервисира своје обавезе. Када поново постане солвентан и ликвидан, банка прави нови план

отплате и повлачи хипотеку из процедуре продаје. Наравно, банка тада губи могућност да износ кредита одбија од добити пре опорезивања. Применом ових мера не би били оштећени ни кредитори ни држава, док би презадужени грађани добили драгоцено време и прилику да избегну банкрот и одузимање хипотека.

Уместо закључка

Чувени физичар Алберт Ајнштајн је рекао да је лудило *када стално понављаш исту ствар а очекујеш другачији резултат* .
Можда то није у потпуности и у свему тачно, али што се тиче српске економије, било са страним било са домаћим експертима, понављати безидејно увек исте грешке, доносити увек исте „непопуларне мере“, „одважно“ смањивати плате и пензије, и упорно игнорисати сва упозорења и добронамерне сугестије, засигурно ће неке међу нама *довести до лудила*
.